

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת אושר שקלים

4102/25/פ

הצעת חוק זכויות נפגעי עבירה (תיקון – מתן קדימות בהליכים פליליים לנפגעי עבירה קטינים בגין עבירת מין או אלימות חמורה), התשפ"ד–2023

1. תיקון סעיף 4 בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א–2001¹, בסעיף 4, אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) תינתן קדימות בטיפול בהליך הפלילי בנפגע עבירת מין או אלימות חמורה שהוא קטין וההליכים המשפטיים יימשכו עד שנה החל מיום תחילת הדיון בבית המשפט."

דבר ה ס ב ר

ידוע כי קטינים נפגעי עבירה חווים דחק נפשי היקפי, הן במהלך החקירה המשטרתית והן במהלך ההליכים הפליליים. זאת, בנוסף לדחק ולתעוקה הרגשית שחשים בעקבות הפגיעה עצמה. במהלך החקירה המשטרתית, המפגש עם הצורך להיחקר, להיבדק, לחזור שוב ושוב על פרטי האירוע הטראומתי, לעבור עימות בנוכחות הפוגע וכו', מגבירים את רמות הלחץ והחרדה של נפגעי העבירה. לחץ וחוסר ודאות שנמשכים לעיתים חודשים רבים בעוד הנפגעים צריכים להמשיך בעמידה באתגרי החיים הנורמטיביים העומדים לפתחם – תפקוד אישי, לימודי, חברתי והתפתחות גופנית.

אם התיקים מועברים לפרקליטות ואינם נסגרים, נפגע העבירה מזומן למתן עדות תוך 3 חודשים, אך ההליכים הפליליים עצמם נמשכים לעיתים קרובות בין שנה ל-3 שנים. בתקופה זו הן הנפגע והן משפחתו נמצאים במצב של חוסר וודאות, חרדה, והפגיעה שחוו ממשיכה להיות איתם ולהתקיים בתוכם ביתר שאת ולתת אותותיה דרך סימפטומים של פלאשבקים, חרדה, דכאון, כאבים גופניים, בידוד חברתי, חוסר תקווה וחוסר אמון בסביבה. תוך כדי ההליכים, עולות שאלות וחששות הקשורות לאפשרות שיזומנו למתן עדות נוספות ויצטרכו שוב להיחשף לתכנים הקשים, יצטרכו לראות את הפוגע בבית המשפט ולעיתים אף בסביבתם. כמו כן, לעיתים קרובות הנפגע אף חשוף במהלך המשפט לאיומים, מניפולציות,

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 183.

השפלות, שיימינג ברשתות חברתיות והפעלת לחץ חיצונית קשה בכדי שייסוג מעדותו במשפט ויפסיק לשתף פעולה, או בכדי לבנות "תכנית מגירה" שבה גם אם בית המשפט יכיר בצדקתם, החברה תוקיע אותם מתוכה.

מצב זה של הליכים פליליים ארוכי טווח יוצרים דחק משני משמעותי על נפגעי העבירה שמצטרף לדחק שנוצר בעקבות הפגיעה המינית והאלימה שחוו, ומאיים לפגוע באופן קשה בנפשם וביכולת חזרתם לתפקוד נורמטיבי בעתיד. הסימפטומים שנוצרים בעקבות דחק זה מדירים שינה מעיניהם של נפגעי העבירה, מרחיקים אותם חברתית מקבוצת השווים שלהם בגלל ה"סוד" שנאלצים להסתיר בנוגע למשפט המתנהל בעניינם. כמו כן, לעיתים ההליכים גורמים להפרעות אכילה, פלאשבקים, סיוטי לילה, ירידה חדה בלימודים, התקפי זעם, פגיעות עצמיות, דכאון וייאוש כללי מחוסר האונים וההתמהמהות בהכרה בצדקתם לאחר שעברו פגיעות כל כך קשות. מיותר לציין שלצערנו רוב התיקים הפליליים נסגרים בסוף מחוסר ראיות ואז נפגעי העבירה נותרים גם עם תחושה שאיבדו זמן יקר וארוך מחייהם סביב העיסוק בהליך הפלילי וגם קולם לא נשמע וצדקתם לא הוכחה. נקודה זו עלולה להיות לעיתים נקודה קריטית בהשפעתה על המצב הנפשי של הנפגעים שכן היא מביאה ייאוש רב ואכזבה ועלולה להוביל לאובדנות. לפיכך, על מנת להתמודד עם בעיה זו, אנו רואים צורך אקוטי במתן קדימות לקטינים בכל הנוגע להליכים הפליליים בגין פגיעות מיניות ואלימות ולקיצור ההליכים לפרק זמן של עד שנה מיום תחילת הדיונים בבית המשפט, כך שהנזק הנפשי המשני אותו חווים לאחר הפגיעה יצומצם באופן מרבי ויתאפשר להם להתחיל להשתקם ולחיות את חייהם באופן נורמטיבי ככל האפשר כך שיתחזקו, ישיבו לעצמם את תחושת החוסן והערך העצמי ויצלחו את אתגרי ההתבגרות העומדים בפניהם.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ד בכסלו התשפ"ד (27.11.2023)